

Proletarec

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

Owned and published by—Lastnik in izdajatelj: JUGOSLOVANSKA DELAVSKA TISKOVNA DRUŽBA (So. Slavic Workmen's Publishing Co.) Chicago, Ill

ŠT. (NO.) 591.

CHICAGO, ILL., dne 8. januarja (January 8) 1919.

LETO (VOL.) XIV.

Upravištvo (Office) 4008 WEST 31st ST., CHICAGO, ILL.—Telephone, Lawndale 8157

Entered as second-class matter, Dec. 6, 1907, at the post office at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

IZHAJA VSAKO SREDO

Naročnina—Subscription Rates:
United States and Canada: \$2.50 vse leto (per year) \$1.50 pol leta (half year.) Foreign Countries: \$3.50 za leto (per year), \$2.50 pol leta (half year)

Nevarnosti in zahteve časa.

Pričelo se je leto 1919.

Kdor hoče biti v zgodovini človeštva aktiven član in se ne zadovoljuje s pasivno vlogo kolesca v stroju, ki ga gibljejo drugi po svoji absolutni volji, mora poznati in razumeti čas, da spozna svoje nalogov v njem. Prehod v novo leto ne bi bil nič drugega kakor zamenjava ene številke z drugo, če se ne bi potrudili, da se poglobimo v rezultate preteklosti in skušamo spoznati potrebe in cilje prihodnosti.

V minulem letu je bil največji dogodek konec vojne po katastrofalnem zrušenju centralnih sil. Ekstatično veselje, ki je zavrelo v ljudstvu povsod, ko je brzojavna iskra raznesla vest, da je podpisano premirje z Nemčijo, z zadnjo državo osrednje četverozveze, ki je še vztrajala v boju, je izpričevalo silno hrepenenje človeštva po miru. Malokdo je tisti trenotek mislil, da pomeni premirje le provizorij in da bo vojna šele tedaj faktično končana, ko dobi mirovna pogodba podpise vseh prizadetih strank. Kdo bi bil v trenutku, ko so topovi nehali grmeti, mislil na formalnosti? Misel, da je vojna končana, je bila tako mogočna, da ni bilo prvi hip za nobeno drugo prostora poleg nje.

Resnično, velika ni bila le misel; velika je bila tudi stvar. Dva mogočna trona sta bila zrušena v prah. Dve silni avtokraciji sta izdihnila. Milijonom ljudstva v srednji Evropi je zažarela zarja politične svobode. Vojna je izvršila ogromno delo; rešila je svet ene najnevarnejših pošasti; rešila ga je kajzerizma, ki je bil strašilo vsem narodom.

Vpričo velikosti cilja, ki je dosežen, se pa ne sme pozabiti na množino nedovršenega in nedoseženega. Vpričo nevarnosti, ki je premagana, se ne smejo prezreti nevarnosti, ki se na novo porajajo. Največjim zmotam se vdajajo ljudje, ki smatrajo cilje za nekaj končnega in si sugerirajo, da je z dokončanjem enega boja vseh bojev konec.

Trenotek opojnosti, kadar se izpolnjuje goreča želja milijonov, je razumljiv. Ali iztreznjenje mora slediti in razum mora dobiti ravnovesje, da ne zamenja fatalizem smotrenega dela. Iz ljudstva samega pride lahko največja nevarnost za demokracijo in časi prekipevajočega navdušenja so zanj izredno kritični. Če se prepušča narod popolnoma svojim občutkom bije ura posameznikov, ki

znajo v času splošne opojnosti ostati trezni in zapeljejo ljudski voz na svojo pot — morda na dobro, če imajo čiste namene in pravo sposobnost, morda pa tudi na slabo, če so njih cilji krivični, ali če jim manjka zmožnosti.

Nemška in avstro-ogrska monarhija sta zrušeni. Ideja vlade po milosti božji je mrtva. Republika in demokracija preplavlja Evropo. Ali poleg blagoslova, ki ga je prinesel poraz centralnih sil, se kaže prokletstvo in njegova grožnja postaja nevarnejša od dne do dne.

Da se vojna definitivno zaključi, je treba skleniti mir. Ali se sklene? In kako se sklene? To je sedaj vprašanje dobe, vprašanje, od katerega je odvisna bodočnost evropskih narodov, morda bodočnost vsega kulturnega sveta.

Malo bi bilo skrbi, če bi se mir sklenil na podlagi znanih Wilsonovih načel. Kajti to bi bil pravičen in demokratičen mir, ki bi imel v sebi toliko garancij trajnosti, kolikor jih je le mogoče ustvariti v okvirju sedanjega družabnega sistema. Bil bi mir, ki bi dal vsakemu narodu, kar je njegovega; kadar bi bile meje določene tako, da je vsak narod sam svoj gospodar, kjer prebiva, bi stal vsak, kdor bi zahteval kaj drugega, kot prorok krivice in kalilec miru pred vsem svetom. Bil bi osamljen med vsemi, ki hočejo pravičnost in mir, in to bi bila njegova največja slabost.

Mir Wilsonovih principov bi postavil voljo narodov na mesto volje posameznikov in tesnih klik. Če niso ljudske mase same krvoločne, mora biti mir najvarnejši, ako je njega varstvo izročeno narodom. Ideja razsodišča bi bila votla, če se ne bi mogla opirati na demokracijo, kajti dokler bi katerakoli sila mogla pognati narode proti njihovi volji v klavnico, bi bil vsak odlok razsodišča le teorija, ki bi jo mogotei lahko priznali ali pa ne priznali. Zahteva, da sme vladati le tista vlada, ki jo narod sam izvoli, je tesno spojena z drugo, da ne sme biti na svetu nobene samozvane sile, ki bi mogla po svoji volji izzvati vojno.

Tudi Wilsonova načela sama niso absolutna garancija večnega miru. Tudi če se izvrše do pike, ni kakšna nova vojna z nezmotljivo zanesljivostjo onemogočena. Takega brezpogojno učinkujočega zdravila, ki bi povratek bolezni "vojna" od-

pravilo enkrat za vselej, sploh ni. Mogoče je le znižati število in interzivnost razlogov, ki povzročajo krvave konflikte in upati je, da se sčasoma odpravijo vsi taki razlogi. Tedaj je verjetno, da se prihodnje generacije sploh odvadijo rabe sredstva, ki jim bo nepotrebno in izgine misel na vojno iz človeške ideologije sploh.

Z uresničenjem Wilsonovih načel bi se povodi vojskovanja res zelo omejili in v daljši dobi miru bi bil mogoč tak razvoj, ki bi stopnjema odpravljal nasprotja in utrjeval temelje miru.

V tem je velik pomen Wilsonovih principov in zato je vprašanje dneva: Kako je z upanjem v uresničenje teh načel?

Ako so principi, za katere se je Amerika bojevala po predsednikovih besedah, jez zoper nove vojne, tedaj je logično, da bo varnost / miru tem bolj pomanjkljiva, kolikor manj teh principov se uresniči. In opozicija proti Wilsonovim načelom postaja od dne do dne očitnejša. Bilo bi nezmislno in tudi nevarno utrjevati to resnico.

Vse Wilsonove izjave so bile namerjene proti aneksijam, če se vzame ta beseda v smislu, ki ga je dobila v diplomatičnem jeziku, namreč kot prisilno osvojitve brez obzira na volje naroda. Vojna se ni mogla voditi za to, da bi ostalo na svetu vse po starem, zlasti da bi ostale meje neizpremenjene. Kjer hrepeni ljudstvo samo po združitvi, je njegova volja svetejša od pergamentov in vladarskih "pravice" in v takem slučaju se ne govori o "aneksijah". V teritorialnih razmerah se mora izvršiti mnogo izprememb, da se ustanovi pravičnost in izvrši volja narodov ali merodajna sme biti za take izpremembe le pravičnost in volja narodov. Tako je bilo razumeti tudi Wilsonove besede. Ali ljudje, ki so se ves čas obnašali, kakor da priznavajo ameriška načela in o katerih se je moralo soditi, da jih sprejemajo, ker so sprejeli ameriško pomoč, se prikazujejo sedaj kot maske, ki odlagajo svoje krinke šele zadnji trenotek.

V Parizu na primer vstaja Clemenceau, podpisan od svojega trabanta Pichona, kakor mumija iz davno minolih časov, in deklamira votle fraze generacij, s katerimi nima sedanost nobenih stikov več. Človek se vprašuje, ali je stari gromovnik preupal štiri leta; ali mu je glava oslabela, pa ni razumel najvažnejših besed časa. Z enim stavkom trdi, da noče aneksij, z drugim navaja zahteve, ki so same aneksije. Na enem kraju jih zavija v staro jezuitsko frazo o "regulaciji meja", na drugem jih odeva s "protektoratom"; v enem in drugem slučaju pa hoče anektirati, kar ni francoskega in kar ne hrepeni ne po aneksiji ne po protektoratu.

Clemenceau se sklicuje na pogodbo. In tako dobiva svet znanje še o eni tajni pogodbi. Proti takim skrivnim paktom je nastopil Wilson in njegove besede so se slišale tudi v Parizu. Takrat se ni oglasil nobeden izmed francoskih državnikov, ampak z veseljem so sprejemali ameriška posojila, ameriško municijo, ameriško hrano, ameriško kri, ki je tekla ne za tajne pogodbe, temveč za demokracijo.

Kakor na Francoskem, prihajajo v Italiji z aneksijami, s stratežičnimi mejami, z vmešavanjem v tuje zadeve, z rečmi, ki so v kričečem nasprotju z Wilsonovimi načeli. In Clemenceauju in Orlandu se pridružujejo drugi.

Stara diplomacija s svojimi "šahovimi potezami," z umetno fabrikacijo politične geografije, z večnim stremjenjem po povečanju, diplomacija, ki je v dnu svojega sreča imperialistična, diplomacija, ki je gojila militarizem, diplomacija, ki je smatrala internacionalno politiko za veliko intrigo in je provocirala vsak čas nove nevarnosti, ta zastarela, od odpadkov mrtve preteklosti živeča diplomacija dviga svojo glavo in skuša upihliti svetlo luč, ki jo je prižgal Wilson, da bi se življenje narodov poslej razvijalo v jasnosti.

Wilsonova načela, ki so načela demokracije, so v nevarnosti. In naloga demokracije je, da jih reši in prežene strahove noči.

Povsod v Evropi pozdravlja ljudstvo Wilsona s šumnim navdušenjem, ki ga zdrami le visoka ideja v človeški duši. Pozdravlja ga kot bakljonošo, ki je zavihtel plamenico proti mrakovom. V Wilsonu spoznava ljudstvo moža, ki je našel prave besede za njegove misli in za njegova čustva. V vseh deželah sprejemajo mase njegove ideje, ker so to ideje ljudstva samega. V tem je najzanesljivejša obljava, da bi bil mir na taki podlagi varen, ker bi ga čuvali narodi sami.

V Evropi je Wilson prerok demokracije; ali Evropa mora spoznati, da je Wilson tudi glasnik ameriških idej. Že so začeli reakcionarji onkraj morja, podpirani od nekaterih mračnjakov v tej deželi, skomizgavati, češ Wilson govori sam zase in Amerika se ne briga za njegove sanje.

Če je bil kdaj čas podpreti Wilsona in pokazati, da so njegove najlepše misli zajete iz ljudstva, je ta čas sedaj. Amerika mora pokazati, da so se njeni sinovi res bojevali za ideale človeštva in da nima nobena senca preteklosti, ki se po nepotrebem plazi skozi naše dni, spravljati Wilsonove zahteve v nasprotje z mišljenjem ameriškega ljudstva. Zedinjene države, ki so zastavile življenje milijonov svojih sinov za pravičnost in demokracijo, bodo imele dovolj moči in odločnosti za veliki duševni boj proti poizkusom reakcije. Če je Wilson zastavonoša v tem boju, tedaj za njim, da vidi svet armado, ki stoji na plani za pravice demokracije! Avtokracija in imperializem sta pobita v srečevanju; šele kadar izgineta povsod, bodo narodi lahko svobodno dihal.

Grditi kapitaliste je nesmiselno. Bojevati se je treba proti njih sistemu — in sicer enako energično, kakor se bojujejo oni.

Ebert pada. Ebert zmaga. Liebknecht vodi Spartakovec; Spartakovec glasuje proti Liebknechtu. Eisner obsoja berlinski radikalizem; Eisner simpatizira z Liebknechtom. Taka so vsakdanja poročila v kapitalističnih listih. Na tihem pa žalujejo za kajzerjem.

Konec starih - začetek novih sporov.

Časopisi naštevajo 26 raznih spornih vprašanj zaradi teritorijev v Evropi. Komur se zdi to število veliko, naj se spomni na dvojce dejstev: Prvič, da je Evropa dom mnogih narodov, ki so se tekom časa na raznih teritorijih tako izpremešali, da se v marsikaterem okraju lahko naštejejo tri, štiri narodnosti; drugič da je bila v velikem delu Evrope državna organizacija izvedena le v interesu dinastij in vladajočih klik, in ni jemala nobenega obzira na narode same. Narodnostno razmerje je bilo vsled tega v mnogih kotih nejasno in despotične vlade so ga še po možnosti kalile. Slovenci niso bili edini, ki so jih imenovali Kraner, Windische, Schlabiner, Sciavi i. t. d. Večinoma ve vsak narod sam o sebi, kako se mu je godilo in kako napačno so ga prikazovali svetu, druge pa pozna sam pogostoma v napačni luči.

Ako se vzame omenjeno dvojce dejstev v poštev, ni število šestindvajset nikakor visoko, zlasti če se prištejejo še argumenti, ki ne izvirajo iz narodne pravičnosti, ampak iz vsakovrstnih sebičnih motivov. Med temi igrajo zgodovinske sentimentalnosti, spomini na nekdanjo slavo, želja za nadvlado, zlasti pa gospodarski interesi veliko vlogo.

Iz nejasnih razmer se včasih v najboljši veri lahko izvajajo napačne zahteve. Če je bila v kakšnem kraju nacionalna statistika kriva, se ni čuditi, če zahteva tista narodnost, ki je bila izkazana kot večina, dotični kraj zase. Lahko je prepričana, da je njena zahteva pravična, in se čudi dozdevni manjšini, da se upa zahtevati, kar ji ne gre. Nasprotna stranka se pa čudi hinavščini faktične manjšine, ki se po krivem izdaja za večino in stremi za nadvlado in zatiranjem. Oba dela imata pošteno zavest, da se bojujeta za pravico in da je nasprotnik nesramen. Iz tega nastaja najbridkejšo sovraštvo, in rešitev takih vprašanj zahteva več kakor diplomatsko umetnost.

To je pa ob vsej nevarnosti vendar še blag slučaj. veliko več je takih, v katerih se malo vprašuje za pravičnost, četudi se rabi ta beseda skoraj vedno in povsod. Pravičnost je zelo raztegljiv izraz in včasih ga je res težko definirati, zato se ga tudi lahko poslužujejo tisti, ki so vsak hip pripravljeni poteptati vsako pravico.

Pravičnost v vzajemnem življenju narodov je še mlada ideja. V vsej zgodovini so veljala druga načela. Dolga stoletja so bile znane in priznane "pravice" cesarjev in kraljev, "pravice" dinastij, dežele in narodi so pa bili le njih lastnina in z njimi se je razpolagalo po pravilih lastninske pravice, ki je bila vedno karikatura pravičnosti. Kamu bi bilo v dobi absolutizma prišlo na misel, da bi vprašal kakšen narod za njegove želje ali celo za njegovo voljo? Saj je bila ideja cesarstva sploh mogoča le na podlagi brezpravnosti ljudstva, kajti če je prihajala cesarjeva oblast naravnost od Boga, je že doslednost zahtevala, da ji mora biti vse brezpogojno podložno. Tako podložništvo pa je iz narodov in dežel naredilo lastnino kakor iz čred in polja. Spori med cesarji in kralji so bili spori za lastnino. V bistvu so se vodili čisto enaki kakor prepiri in procesi pravdarskih kme-

tov in zahteve so se podpirale z enakimi argumenti. Tako je Evropa imela številne vojne za nasledstvo in dedno pravico in kronani gospodje so govorili kakor najzvišji zakoniti jezični dohtarji.

Smešno bi bilo le omenjati narodno pravico v teh dobah. Niti na misel ni prišlo raznim pretendantom, da bi vprašali, kakšen narod živi v deželah, po kateri iztezajo kremplje. Kakor trdi vaški pravdar, da mu je stari oče pripovedoval, da je njegova teta vedela, da je bil njih stric poleg, ko je njegov bratranec potrdil, da je bila meja že od Kristusovih časov na oni, ne pa na tej strani tiste vrbe, tako je gospod kralj našteval strice in ujee, tete in sestrične, po katerih ima on kot vnuk tega deda pravico do te in kot stričnik onega strica pravico do one, vsled tega in onega pa tudi do tretje dežele.

Nekateri roparji so imeli tudi kaj estetičnega okusa. Pretenzije so dobile lepše lice, če so se opirale tudi na kaj idealnega, dasi so same ob sebi vstajale kruto materialistične. Zaradi tega so se včasih igrali tudi z narodnimi argumenti in, kjer se je to slučajno dalo porabiti, deklamirali, da se bojujejo za pravice, veličino, slavo naroda. V resnici je obstajala pravica naroda navadno v tem, da je smel v velikih množinah slavno umirati za svoje tirane. Ali kakor so take narodne pravljice nastajale, in njih sugestivnost je včasih imela zelo demokratičen vpliv.

Ko se je moral absolutizem umikati tistemu slepilu svobode, ki je bil po Evropi znan pod imenom konstitucionalizma, so se bili narodi, oziroma tisti krogi, ki so jih reprezentirali, že vživeli v kraljevsko in cesarsko nacionalno mitologijo. Cesarska glorijska se je prekrstila v narodno glorijsko, supremacija posameznih narodov je stopila na mesto imperatorstva posameznih vladarjev. Na taki podlagi se je razvilo nacionalno čuvstvovanje, razglašeno za patriotizem in imenovano idealistično, v resnici pa brezobzirno egoistično, četudi v smislu egoizma cele skupine.

Človek je produkt razmer; to je nevtajivo dejstvo, na katero se pa prepogostoma pozablja. Današnji ljudje so sinovi večerajšnjosti. Če je bil večerajšnji dan poln napak in zmot, je neizogibno, da se drže te zmote in apake današnjih ljudi. Podčrpana nacionalna ideologija ima zvrhano mero absurdnosti. Kdor se je dvignil nadnjo, seo zgraža ob načinu njenega mišljenja in argumentiranja in si puli lase, videč, kako izreka z najnedolžnejšim obrazom najgorostasnejše zahteve v imenu patriotizma, s prepričanjem, da zastopa najplemenitejšo stvar na svetu.

Zgražanje in zavzemanje pa nič ne pomaga. Treba je razumeti tudi to, česar ne moremo za nobeno ceno cdobravati. Tudi v sebični patriotizem moramo prodreti, da nam postane razumljiv nacionalni kaos, ki se razvija v Evropi. Kdor ne razume bolezni, je ne more ozdraviti.

Zmeda narodnih aspiracij in zahtev, ki je največja na tleh nekdanje Avstro-Ogrske in v njeni soseščini, je razumljiva kot rezultat preteklega razvoja. Ali če pojмимо, da je moral nastati tak položaj, ni treba, da bi ostal tak. Gonilna sila razmer in njih razvoja je v človeku in na njem je ležeče, da jo prav porabi. Človek lahko spoznava, da je nacionali-

zem egoizma naravna posledica tega, kar je bilo; lahko pa tudi spozava, da tiče v njem največje nevarnosti za človeštvo in da ag je treba premagati, ker je za človeštvo, torej tudi za posamezne narode potrebno, da se odpravijo te nevarnosti.

Za to zmago mora človeštvo porabiti sile, ki žive v njem in so ga vedno gonile na pot, zaznamujoče njegov napredek. Človek je komplicirano bitje. Konservativen je kakor kamen, ki obleži, kamor pade. Revolucionaren je kakor vulan, v katerem se plini neprenehoma razpenjajo. Vse staro posvečuje, pa vendar hrepeni po novem. To stremljenje je treba potencilirati do volje, kateri mora spoznanje pokazati pravo pot.

Z egoističnim patriotizmom prihajamo iz zmede v zmedo, iz pekla v pekel, iz vojne v vojno. V Evropi imamo zgovoren zgled. Vojna med dvema svetovni-ma skupinama je končana. Na vseh koncih in krajih pa groze nove vojne drugih, manjših skupin in se deloma že vrše. In tega ne bo konca ne kraja, dokler se ne zamenja rivaliteta narodov s solidarnostjo narodov.

Ali neprenehoma je treba ponavljati, da je solidarnost mogoča le tam, kjer postanejo interesi vzajemni. Vsak narod ima koristi in mora biti varnejši kot član organizacije, ki obsega vse. Toda v tako organizacijo pride le tedaj, če mu ni od začetka storjena krivica, in se mu ni treba bati, da se snuje taka organizacija le zato, da bo krivica ovekovečena in njemu vzeta prilika, da se kdaj popravi.

Pravica za vse je prvi in neizogibni pogoj solidarnosti narodov, v kateri se zamenja egoistični patriotizem s svetovnim, občeločloveškim. Delati za tako pravico, braniti svoj narod zoper krivico, pa tudi braniti svojemu narodu, če hoče delati krivico, se pravi delati za solidarnost človeštva, za mir, za univerzalno kulturo.

Tudi z usodo gospoda Viljema Hohenzollerna si belijo nekateri časnikarji in drugi pavnosti služenci ljudje glavo bolj kakor z usodo človeštva. Ni dvoma, da ima mož, ki je bil nekdanj vladar v Nemčiji, dušo obloženo z grehi; ali iz tega ne sledi, da je vsa bodoča zgodovina odvisna od vprašanja, kaj se zgodi s šefo mfamilije Hohenzollern. Ako bi bila ta reč tako neznansko važna, bi bilo najbolje, da bi kar nehali govoriti o demokraciji. Kajti če iam človek, ki se sedaj potika po Holandskem, toliko pomena, tedaj bi bilo povsod treba nanovo postaviti trone in spraviti "božjo milost" do veljave. Na Viljeomve zločine gotovo ni treba pozabiti. Tudi ne preziramo možnosti, da bo nekdanji cesar ali kateri izmed njegovih sinčkov skušal intrigirati in iskal vpliva pri monarhiščno razporejenih ljudeh. Nič nimamo zoper to, če mu najdejo kakšen otok in mu tam napravijo "dvor" kakor nekdanj Napoleonu. Ne damo se pa plašiti z mišami o kakšnih skrivnostnih omčeh, ki bi mogle iz Viljeam nenadoam zopet napraviti čudežno veličino. Ker verujemo v moč naroda, ne verujemo v take bajke. In ker verujemo v demokracijo in njeno moč, ne verujemo v take starahove in ne spoznavamo nič velikega v tistih, ki jih slikajo na steno.

Ravnotežje sil.

Fraancoski ministrski predsednik Clemenceau je dal od sebe izjavo svojega političnega verovanja. Z več kot navadnim povdarkom je zatrdil, da veruje v "naočelo ravnovesja sil", s čimer je dal socialističnim govornikom povod, da so naglašali diamentralno nasprotje med njegovimi in Wilsonovimi nazori. V resnici si ni mogoče misliti večjega protislovja, nego je v nazorih francoskega prvega ministra in ameriškega predsednika. Ena najznamenitejših besed, kar jih je Wilson izrekel tekom vojne, je ta, da je velika diplomatska igra, ki se imenuje ravnovesje sil, posledaj za vse čase diskreditirana. To je bila ne le modra, ampak tudi pogumna beseda, kajti z njo se je Wilson postavil proti vsej dosednji diplomatski šoli; s te mje pa tudi pokazal, da mu politika ni navaden poklic, ampak da ima svoje ideje, da ni le učene kakšne struje, ampak mislece.

Tega ni pokazal Clemenceau s svojo izjavo. Ljudje, ki so se navadili samtrati vsakega, kdor je prišel tekom vojne na kakšno odgovorno mesto, za veleuma, bodo moralj navdušeno občudovanje francoskega ministrskega predsednika precej ohladiti — že zaradi tega, ker ni v besedah o ravnovesju sil nič originalnega, ampak se vsaka papiga lahko nauči ponavljati tako tisočkrat porabljeno in tudi obrabljeno frazo. Clemenceau je z njo pokazal, da tiči z obema nogaam v nazorih starega sveta, ki uimra pred našimi očmi in mu je kratkomalo nemogoče razumeti novi svet, ki se poraja; v resnici ne more niti razumeti, da gre sploh za nov svet.

Za državnike s tako kratkovidnostjo bi bilo najbolje, da bi se imrno umaknili s svetovne pozornice, na kateri nimajo več opravka. Na poti so, in če se sami ne umaknejo, pojde zgodovina preko njih in preko njihovih takozvanih načel.

Ravnovesje sil, ki ga Clemenceau povzdiguje, je eno tistih načel, ki bodo omrjala izginiti v pogrezu, da se ne pokažejo nikdar več. Ravnovesje sil je moglo imeti kaj pomena, dokler je bila svetovna politika le igra potentatov; čim pridejo narodi do svojih pravic, pa postane tako hazardiranje nemogoče. Navidezno globoka, v resnici pa zelo plitva misel tega "ravnovesja" je bila: Svet naj bo razdeljen v take skupine, ki bodo kolikor mogoče enako jake; tedaj — tako je kalkulirala modra diplomacija — se ne bo nobena upala napasti druge, er ne bo nobena čutila, da je dovolj močnaza zmago; druga bo drugi držala vago, ravnovesje bo ohranjeno in s tem bo varen mir.

Take teorije so se lahko pisale na papirju, in so se res pisale, ker je bila diplomacija skupina večinoma aristokratskih starokopitnežev, ki so poznali par preperelih knjig in nekoliko ceremonij, nič pa ne življenje. A če je bil med njim izjemoma kdo, ki ga je poznal, ni maral pokazati svojega znanja, ker bi bil sicer moral priznati, da so diplomatske teorije dekorirane laži.

Od dunajskega kongresa sem je v Evropi vladalo načelo "ravnovesja". Dunajski kongres je skrojil Evropo po tem "načelu". Potem so se kovalie alianca in protialianca v imenu "ravnovesja". In nikdar

nikdar ni bilo takega "ravnovesja", ampak venoemr se je ravnovesje popravljalo z — vojnami.

Diplomacija, zaljubljena saam vase bolj kakor najbolj ničemurno punče, je neprenehoma hotela popravljati božje delo. Razvoj je napravil velike, majhne in še manjše narode; dežele imajo po naravi nenakno velikost; zemeljske revolucije so tukaj dvignile gorovje, tam napolnile globočine z morjem, razpejlale potoke in reke. Dveh koticikov na vsej zemlji ni enakih. Kajti vse to večno stvarjenje in preustvarjanje se vrši po notranjih zakonih, ki se nič ne brigajo za diplomatično geometrijo. Nekoliko starih kit si pa domišlja, da morejo korigirati "napake" Prirode! In Cleemnceau je tisočkrat lahko videl, da je to taka reč kakor izprazniti omrje, pa še danes ne razume, da je vsa taka diploamcija žalosten dilentantizem, pomešan s kriminalno hudobnostjo.

Ne more se od vsakega človeka zahtevati razumevanja svetovnih problemov. Ali kakor nima nihče pravice delati čevljev, če jih ne zna, niam pravice voditi politiko, kdor n razume njenega bistva. Za nami je najstrašnejša vojna zgodovine, in kdor se ni iz njenih naukov nič naučil, nima kaj iskati na tribui, kjer se naj določajo temelji novega sveta.

Ko je Wilson dejal, da je igra "ravnovesja sil" poslej za vse čase diskreditirana, je to lahko dejal na podlagi izkušenj zadnje vojne. Pred njenim izbruhom mše je v Evropi teorija "ravnovesja" trdovratno prakticirala. Nemško-avstrijsko-italijanska trozveza na eni, francosko-angleško-ruska ententa na drugi strani — to je bilo tisto ravnovesje, o katerem sta obe strani trdili, da zagotovi Evropi mir. Prav to balanciranje pa je privedlo do najbolj krvavega klanja, in ko bi bilo "ravnovesje" v najhujši krizi moralo pokazati, koliko je vredno, se je nenadoma spoznalo, da — ga ni. Trozveza je ostala brez Italije, ki se je enostavno obrnila proti svojim zaveznicaam, ententa je izgubila Rusijo, v areno so pa vstopile sile, s katerimi niso balančni diploamtje prej sploh računali pri svojih utežnih ekseperimentih, in prav te sile, v prvi vrsti Amerika, so odločile igre.

Vsa teorija ravnovesja je po naturi hinavska. Predvsem je ustvaritev skupin, ki bi druga drugi držale vago, utopija. Ne glede na to je pa v preteklosti vsaka skupina gledala, da ne bi druga bila omčnejša od nje; sama zase je pa vendar vsaka hrepenela po večji moči, ki bi potegnila vago na njeno stran. In če bi se v bodočnosti igrala enaka igra, bi morali biti rezultati zopet enaki.

Ravnovesno politika vzgaja militarizem, izživa stalno oboroževanje, pospešuje umazane intrige, jemlje pogodbam vsako zanesljivost, širi nezaupanje in krepi zavest nevarnosti, ter mora voditi do vojne. Ta politika ne varuje ničesar, kvvari pa vse. Zato mora izginiti, z njo je pa najbolje, da izginejo tudi tisti, ki so nesposobni, da bi se naučili kaj boljšega.

Nekateri ameriški listi bi bili pri opisovanju dvorskih obredov ob Wilsonovi navzočnosti v Londonu kmalu pozabili, da je Wilson tudi na angleških tleh reprezentant republičanske Amerike.

Jugoslovani in demokracija.

Jugoslovansko vprašanje ima v sebi mnogoštevilne podrobne probleme, ki tudi z združitvijo v eno državo ne izginejo, temveč postanejo šele resnično akutni. Združitev sama ni nič družega kakor ustanovitev naravne skupine, ki pa mora po svoji ustanovitvi živeti in ki se mora zato napraviti čimbolj sposobno za čim mogoče boljše življenje. Da ima pravico do eksistence, mora Jugoslavija od vsega začetka biti dom svojega naroda. Kot organizacija za kakršnekoli druge namene nima v naši dobi nobena država pravice obstanka. Prva naloga nove države je torej ta, da se postavi na temelj, na katerem bo narod vedel, ad je res gospodar v svojem domu in ga bo lahko upravljal po svojih potrebah in sposobnostih.

Za to ne zadostuje, da se narod reši tuje despotije, ampak varovati se mora tudi vsakega domačega tiranstva in zatiranja. Nemčija je bila zedinjena; bila je narodno neodvisna od vsake druge države. Kljub temu je njeno ljudstvo nosilo strašen jarem in ista sila, ki je tlačila narod, se je razvila v nevarnost za ves svet. Iz takih zgledov je treba črpati nauk, in če se sruje nova država po izkušnjah preteklosti, se mora takoj od začetka tako urediti, da ji ne bo nikdar treba enakih izkušenj.

Jugoslavija se mora poroditi kot demokratična država. Tistim, ki mislijo, da se na to lahko počaka, odgovarja zgodovina, da je vsako tako čakanje slepilo. Čim se dovoli kakršnikoli avtokratični sili, da se provizorično ustanovi, bo skušala, da napravi iz takega provizorija definitivum in nobeni dokazi, da se je dolžnost umakniti, je ne ganejo s prostora, na katerem ima moč, da vztraja. Če ne prime demokracija svojih pravic od začetka s krepko roko, prevzame s tem odgovornost za boje, ki morajo slediti prejalislej in ki bodo tem hujši, čimbolj se dovoli sovražnikom demokracije, da se utrdijo.

Samo povdarjanje, da so Jugoslovani demokratično ljudstvo in da ni vsled tega za njihovo demokracijo nobene nevarnosti, ne zaleže. O prvi trditvi nič ne dvomimo. Vsak narod, ki ni barbarično praznoveren, je demokratičen. Jugoslovani ne žive na kulturni stopnji Asantijev in so imeli mnogo političnega življenja. Z malimi izjemami so bili stoletja služec narod. Tlačanili so Turčiji, bili so teptani od Ogrske in zatirani od Avstrije. To ni moglo vzgajati aristokratičnih čustev med njimi. Kar se najde v njihovem okvirju aristokracije, je večinoma importirana ali pa pod tujimi vplivi umetno vzgojena. Ogromna masa ljudstva je kmečka in delavska. Vse to daje narodu demokratičen značaj. Ali vse to ne bi nič pomagalo, če bi demokratični narod dobil nedemokratično organizacijo, ki bi mu zvezala roke.

Kdo bi mogel reči, da ni ruski narod demokratičen? In vendar je prenašal najkrutejši absolutizem v obliki carizma in ni mogel streti njegovega tiranstva, dokler niso vsled vojne nastale najizrednejše okolnosti, katerih se je tudi ta sila mogla in morala zrušiti. Ali njeno dolgotrajno gospodstvo učinkuje še po svoji smrti. Vzelo je demokratičnemu in ne-

dvomno nadarjenemu narodu sposobnost in moč, da postavi svoje življenje ne trdno in zdravo podlago, in korumpiranje je prokletstvo! Naš žcETAIONA ko že ni več carskega samodrštva. Demoraliziranje in korumpiranje je prokletstvo vsakega zatiranja. In Jugoslovanom ni treba hoditi v daljne daljave, da se prepričajo o tem; Šušteršič in Franki so bili plodovi takih razmer.

Zato morajo sedaj skrbeti, da bodo take razmere med njimi sploh nemogoče. Jugoslavija mora biti demokratična ne le po imenu, ampak v dejanju in narod sme biti edini gospodar v njej. O zrelosti in nezrelosti ni treba pri tem nič ugibati; demokracija je šola, v kateri narod dozoreva, avtokracija je pa institucija, v kateri ontarod degenerira. Kdor želi Jugoslovanom dobro, mora pomagati, da bo njih demokracija zavarovana na vse strani.

Kako so bili Jugoslov. favorizirani.

V člankih, letakih, brošurah, ki jih razširja italijanska propaganda po Zedinjenih državah, se je pojavil nov argument, s katerim skuša imperia-listična politika podpreti svoje zahteve. Jugoslo-vanska trditev, da so vzhodne jadranske dežele jugoslovanske, se ne da ovreči, ker je razlika v številu italijanskega in jugoslovanskega prebival-stva preveč kričeca, da bi bilo mogoče prezreti ve-liko numerično večino Jugoslovanov. Ker ne ka-že nič drugega, kakor priznati to večino, so se pri-jateljli aneksije lotili poizkusa prikazati to veči-no za — umetno.

Ta eksperiment je v gotovem smislu občudo-vanja vreden — namreč zaradi poguma eksperimen-tarjev. 1.052.082 Jugoslovanov in 372.623 Ita-lijanov — kako bi se mogla taka večina umetno producirati, je vprašanje, katerega se more le ne-navadna enerzija lotiti. Italijanski propagandisti po imajo — škoda, da je ne porabijo za boljše svr-he.

Kakor je podjetje samo na sebi vratolomno, je pa tudi obupen argument, katerega se poslu-žuje aneksionistična teorija. Ljudem, o katerih predpostavlja, da se niso intenzivno zanimali za notranje razmere v nekdanji Avstriji, se trudi do-povedati, da je Avstrija favorizirala Jugoslovane na škodo Italijanov.

S to pravljico je resnica naravnost postavlje-na na glavo. Publicisti iz italijanske kraljevine jo nemara razširjajo v dobri veri, ker niso poznali avstrijskih razmer iz lastne izkušnje; primorski I-talijani pa govore vedoma neresnico, če se poslu-žujejo takih mit, ker so imeli dovolj prilike za spo-znavanje avstrijskih vladnih metod.

Italijani niso v Avstriji uživali zemeljskega raja; nobenemu narodu v habsburški monarhiji ni bilo poslano na rožicah, ker se je mogla politika dinastije in njenih oprod izvajati le z večno reak-cijo. Tudi med Nemei in Madjari so bili le nekateri krogi privilegirani; germanizatorična in madjari-

zatorična politika se ni opirala na mase teh naro-dov, ki so bile same tlačene od sistema.

Ali nacionalni tlak je bil neenak. V jezikovnih zadevah in v vsem, kar je spojeno z ožjim pojmom narodnosti, so imeli Nemei in Madjari vse, kar so hoteli; gospodarsko in socialno so imeli tudi njih široki sloji opravičene pritožbe. Zatiranje je od te točke progresivno naraščalo in je doseglo največjo intenziteto s pritiskom na Jugoslovane. Če je bila avstrijska politika v splošnem protinarodna, je bi-la v največji meri protijugoslovanska, in v prime-ri z Jugoslovani se je Italijanom godilo kakor ma-lim gospodarjem napram tlačanskim kmetom.

Absolutno nerazumljivo je, odkod jemlje ita-lijanska propaganda protekcijo, ki naj bi jo bili Jugoslovani baje uživali od Avstrije. Zgodovina naših dni je polna velikih, ves svet pretresajočih dogodkov, nervozna in razburljiva, in ob njenih viharjih se lahko prezro epizode loaknega pome-na. Ali boj Avstrije proti Jugoslovanom je provo-ciral momente, ki so izzivali pažnjo vsega sveta; Italija pa je bila bližnja soseda Jugoslovanov in je lahko veliko bolje opazovala brutalno avstrijsko a-gresivnost in krčevito obrambo Jugoslovanov.

Historična tendenca Avstrije je šla za prodi-ranjem na Balkan. Temu stremljenju so bili Jugo-slovani na poti. Vsaka ofenziva proti Jugoslova-nom izven njenih meja je morala biti dvomljiva, če bi bili njeni oblasti podvrženi Jugoslovani dovolj močni, da se ji upro. S stališča njenih aspiracij je bila torej zatiralna politika zoper Jugoslovane po-polnoma logična, in Avstrija jo je vršila s smotre-no doslednostjo.

Avstrija je politično in administrativno raz-kosala pod habsburško dinastijo živeče Jugoslova-ne in se je trdovratno upirala vsakemu poizkusu, da bi se vsaj v mejah monarhije narodno združili. Njih ločitev je bila tako preračunjena, da jim je bilo vsako skupno narodno življenje onemogočeno in so bili vsi njih razkosani deli podvrženi tujim silam. Ne le, da je bila potegnjena meja med Hrva-te in Slovenci; Hrvati so bili mer sabo razceplje-ni, Slovenci so bili naravnost razdrobljeni.

En del Hrvatov je imel po ogrsko-hrvaški po-godbi "notranjo avtonomijo" v Hrvaški in Slavo-niji. Vredna ni bila ta avtonomija počenega groša. Ban, najvišji reprezentant te avtonomije, v časih hrvaške neodvisnosti svobodno volje, je bil sedaj imenovan od cesarja na predlog ogrskega ministr-skega predsednika, vsled česar ni bil v resnici nič drugega kakor eksponent ogrske vlade. Sabor je bil voljen na podlagi tako omejene volilne pravice, da se je s strahovanjem večinoma dosegla taka ve-čina, kakoršno si je želela ogrska vlada v Budim-pešti. Avtonomija je bila omejena na notranjo u-pravo, sodne zadeve in pouk. Vse drugo je bilo "skupna zadeva" z Ogrsko, kar je praktično po-menilo, da je bila v vseh drugih rečeh avtonom-na Hrvaška podvržena Ogrski in indirektno Av-striji. Po hrvaških mestih so bile avstrijske garni-zije z avstrijskimi poveljniki. Hrvaško domo-branstvo je bilo le odelek ogrskega domobranstva,

podrejen madjarskemu honvedskemu ministrstvu in madjarski vrhovni komandi. Hrvaška je plačevala 56 odstotkov svojih dohodkov za "skupne zadeve", pa ni imela niti sence kontrole nad porabo tega denarja. Ogrski vladi je bilo vsled tega omogočeno financirati madjarske potrebe, pa zanemarjati Hrvaško.

Če ni zalegel terorizem pri volitvah, pa je prišla v sabor večina, ki ni plesala, kakor je ogrska vlada godla, so se suspendirale ustavne pravice, na mesto bana je bil imenovan kraljevski komisar z absolutističnimi pooblastili, vpeljala se je preventivna cenzura, sabor razpustil, po vsej deželi razglasil preki sod in krvnik etabliral v permanenci. Tako je bilo na Hrvaškem še leto pred vojno, ko je zloglasni Cuvaj divjal kot kraljevski komisar.

Vsled tega je bila novejša hrvaška zgodovina vseskozi nemirna in polna revolt. Vsa Hrvaška je bila v revoluciji leta 1885 dobi bana Pejačevića, ko je ogrska vlada začela madjarizirati skupne urade na Hrvaškem. Punt je dobil take dimenzije, da so poslali iz Avstrije in Ogrske nekoliko divizij za pojačanje armadnega zbora, ki je bil stalno garnizoniran na Hrvaškem. Za kraljevskega komisarja je bil imenovan avstrijski poveljujoči general feldcajgmajster Ramberg. Trajalo je nekoliko mesecev, preden je bila revolta zadušena. Potem je bil poslan ogrski veliki župan grof Khuen Hedervary kot ban v Zagreb, in njegova dvajsetletna vlada je bila neprekinjena veriga despotičnega zatiranja in prodajanja hrvaških pravic. Pod njegovo vlado so bile zadnje hrvaške institucije odpravljene z Reke; hrvaške železnice so se madjarizirale; ogrska vlada se je sleparsko polastila ogromnih deželnih šum; pričelo se je nastavljanje madjarskih uradnikov in umetno naseljevanje Madjarov; temu je sledilo ustanavljanje madjarskih šol in pritisk na odvisne hrvaške kroge, da bi pošiljali svoje otroke vanje.

Za večjo oslabitev Jugoslovanov so avstrijski elementi organizirali ultrahrvaško propagando, ki je imela namen sejati spore med Hrvati in Srbi in je našla svojo kulminacijo v rankovi stranki, katere dostojni reprezentant je v Zedinjenih državah newyorški "Narodni List". V resnici ni bila ta politika hrvaška, temveč avstrijska, dasi marsikateri njen prerok ni spoznal namenov, katerim služi.

Ko so na Dunaju in Budimpešti mislili, da so tla dovolj pripravljena, so provocirali veleizdajniške procese, ki so zbudili pozornost vsega civiliziranega sveta. Prvi so bili v Sarajevu, najsenzacionalnejši pa je bil v Zagrebu, kateremu je sledil takozvani Fridjungov proces na Dunaju. Profesor Masaryk, takrat poslanec v avstrijskem parlamentu, je bil tisti, ki je na javni seji razkril infamne mahinacije avstrijske vlade, dokazal, da je bil pustolovec Nastić kupljena priča in da je imelo avstrijsko poslaništvo v Belgradu poseben oddelek za falsificiranje dokumentov, ki so v procesu služili za dokazila.

Tako je Avstrija "favorizirala" Jugoslovane v "avtonomni" Hrvaški in Slavoniji. Ali vsaka stran moderne hrvaške zgodovine izkazuje od prednje do

zadnje, vrste samo zatiranje, despotizem, ječe gospodarsko uničenje, fizično ubijanje.

Drugi del Hrvatov — in Srbov — je bil podvržen direktno ogrski vladi. To velja za Medjumurje, ki je do srede devetnajstega stoletja pripadalo Hrvaški in ima čez 90 odstotkov hrvaškega prebivalstva, za Baranjo, Bačko in Banat. V teh pokrajinah nimajo Jugoslovani sploh nobenih narodnih pravic. Ogrska vlada je skušala eksistenco tega ljudstva enostavno utajiti; v uradnih statistikah jih najdemo pod imeni Šokeci, Bunjevci, Raci, Ilirci, Dalmatinci i. t. d., ne glede na to, da so jih šteli kar za Madjare, kjerkoli so mogli.

Dalmacija, skoro izključno hrvaška dežela, je bila od Hrvaške državnopravno popolnoma ločena in podvržena avstrijski vladi. Sicer je bila Dalmacija teoretično del "trojedine kraljevine". Sabor v Zagrebu se je imenoval "Sabor kraljevine Hrvatske, Slavonije i Dalmacije"; ban je imel naslov "dalmatinsko-hrvatsko-slavonski"; enaka deželna vlada v Zagrebu. Februarski patent cesarja Franca Jožefa iz leta 1861. in njegov dekret o ogrsko hrvaški pogodbi z dne 1. januarja 1868 je priznal pravico Hrvaške do Dalmacije. Ali kakor mnogo drugih cesarsko habsburških besed se tudi ta ni nikdar izpolnila in Dalmacija je ostala avstrijska "kronovina", v vsakem oziru ločena od Hrvaške.

Avstrija ima pa še par stotisoč Hrvatov v Istri, ki so administrativno ločeni od onih v Dalmaciji.

Še večja je bila razkosanost Slovencev. Dasi žive popolnoma kompaktno in bi se bila slovenska dežela lahko ustanovila brez težav, je bil vendar teritorij, na katerem žive, razdeljen na pet različnih administracij, ne všteti pri tem ogrske Slovence, ki so bili podvrženi ogrski vladi. Kranjska je bila edina dežela, katere ni Avstrija mogla parcelirati, ker ni bilo nobene druge narodnosti dovolj blizu, da bi bila mogla majorizirati kranjske Slovence. Na Štajerskem in Koroškem so bili podrejeni Nemcem, v Trstu s teritorijem Italijanom; Goriško je sicer slovenska dežela; ali spojitev s Furlanijo je naredila narodno mešano pokrajino in dasi imajo Slovenci kljub temu večino, je Avstrija poskrbela za volilne in administrativne zakone, ki so dajali Italijanom preponderanco. Tako je tudi v Istri, kjer so Slovenci skupno s Hrvati v večini napram Italijanom.

Na Kranjskem živi poleg 95 odstotkov Slovencev pet odstotkov Nemcev. Njim pripada deželna aristokracija, večinoma naseljena v fevdalni dobi. V kranjskem deželnem zboru je to veleposestniško plemstvo imelo posebno kurijo, ki je štela 52 nemških volilcev. Ta peščica je imela v deželnem zboru 10 zastopnikov, natančno toliko, kolikor četrta kurija, v kateri je volilo vse ljudstvo! Veleposestniška kurija je seveda bila nemška. Ker je imelo tudi nemško mestee Kočevje za svojih 12,000 prebivalcev posebnega poslanca in ker je trgovsko-obrtna zbornica poleg enega Slovenca volila enega Nemca, je imelo pet odstotkov nemškega prebivalstva eno četrtno deželnozborskih mandatov!

(Dalje prihodnjič.)

S. R. Z.

NEKAJ POJASNILA ZA KAMPANJO miljondolarskega fonda S. R. Z. za svobodno Jugoslavijo.

Kaj ne, rojak, en milijon dolarjev je velikanska svota, toda če se bomo takoj v začetku ustrašili velike številke, potem je prav gotovo, da te svote ne bomo nikoli dosegli in da bodo Italijani lahko s prsti kazali na nas Jugoslovane, češ veliko jih je, pa se še toliko ne brigajo za svobodo svojega naroda, da bi zbrali tako malenkost, medtem ko žrtvujemo mi milijone, da bi dobili javnost na svojo stran in tako prišli do živega srebra polne Idrije, najboljšega pristana v Jadransko morje, Trsta, važne pomorske luke Pulja, Reke, Zadra in vsega dalmatinskega obrežja z otočki vred, do svetovno znane Postojnske jame in na železju in rudninah bogatih krajev okoli Triglava in drugih jugoslovanskih krajev, o katerih nismo nikdar sanjali, da bi bili kdaj naša last, pa si jih bomo prisvojili sedaj, ko drže Slovenci, Hrvati in Srbi roke križem.

Torej v prvi vrsti je odvisno od vsakega POSAMEZNEGA rojaka, da dejansko pomaga v tej kampanji, od katere izida bo odvisna v veliki meri naša usoda, če bo ta kampanja uspešna ali ne.

Da, ravno od Vas posameznikov bo v veliki meri odvisno, če se bomo lahko pred svetom pokazali, da nam je RES VELIKO LEŽEČE na tem, da postane naš narod svoboden in da smo pripravljeni žrtvovati vse, samo da ohranimo naše lepe slovanske primorske kraje in obvarujemo pred upadi nesramnih sovražnikov.

V prvi vrsti se morate odločiti, da boste napeili vse svoje moči, da se v vaši naselbini nabere kar največja svota, da bo vsak rojak in vsaka rojakinja in vsak slovenski otrok in kar največ Hrvatov in Srbov podpisanih na biralni poli, ki bo poslana vezana v lepo knjigo v arhiv slovenske narodne vlade v Beli Ljubljani.

Ko je šlo za vladna posojila Svobode, ko so nabirali prispevke za Rdeči Križ in za druge vojne namene, smo bili Slovenci, vobče Jugoslovani med prvimi, ki smo pridno posegali po bondih in prispevali v razne namene, da pomagamo naši vladi v tej vojni za demokracijo.

Rojak, ali pa naj bomo sedaj mlačni, ko gre za svobodo našega lastnega naroda, kateremu smo dolžni vse, ko gre za lepe in bogate jugoslovanske pokrajine, za katere nas hočejo oiganiti širokoustni laški imperijalisti in aneksisti? Gotovo ne! — bo odločen odgovor vsakega Jugoslovana ki ima pošteno srce, v katerem ni prostora za narodno izdajništvo. In rojak, vidite, od vas bo največ ležeče, kaka usoda bo zadela naš tolika stoletja trpinčeni narod!

In vprašali se boste: "E, kaj pa bodo z enim milijonom?" Draga duša, dandanes se ne more niti v nebesa priti brez centov, kako naj potem dose-

žemo posvetno svobodo s praznim žepom?! Le zapomnite si: Denar je danes še vladar sveta. In prav resničen je tisti rek starega grškega vladarja Filipa: "Ni zidu tako visokega in širokega, da ga ne bi prekoračili z zlatom obložen osel."

V prvi vrsti je sedaj glavno, da zberemo milijon dolarjev ali več, da imamo sklad, s katerim bomo takorekoč "kupili" zlato svobodo našemu narodu. Vendar nas ne razumite napačno. Agitacija po časopisju bo stala velikanske svote, v teku mirovnih pogajanj bo treba dajati v javnost razne resnične statistike, seznaniti bo treba ves svet, posebno pa razne vlade in diplomatske kroge o resničnem položaju v primorskih pokrajinah ob Jadranskem morju in na ta način vsaj deloma pobiti laži, katere je raztrosila med svet po naših pristno slovenskih deželah hrepeneča imperijalistična Italija, ki je potrošila za to propagando že milijone in milijone dolarjev.

Take objave pa bodo mogoče edino potom časopisja. Kar ameriški listi računajo za take objave, je skoro neverjetno. Oglas v velikosti ene sfrani za enkrat stane najmanj \$1,000.00. To je samo ena primera.

Misliti bo treba na komisijo, ki pojde v kraj, kjer bo mirovna konferenca. V Parizu je velikanska draginja, en tisočak za enega človeka za en mesec je malenkostna svota, treba pa bo več ljudi in mnogo pomoči, a vse to bo stalo precej denarja, kajti ta konferenca bo lahko trajala par mesecev, mogoče šest, zna se pa tudi zavleči za celo leto in dalj. Tako bi vam lahko naštevali, da bi se vam lasje ježili in lahko si mislite, da ne bo milijon nikakor preveč. Srečni bomo, ako izidemo ceneje.

Ne moremo in tudi ne smemo naprej praviti vsega kar mislimo storiti, ker bi s tem izdali sovražnikom naš načrt, katerega bi jim bilo potem jako lahko prekrizati. Mislimo pa, da je eksekutiva S. R. Z. dosedaj uživala popolno zaupnost med narodom, kajti drugače ne bi tega gibanja podpisale take velike organizacije, kakor so S. N. P. J.; J. S. K. J.; S. D. P. Z.; Društvo sv. Barbare, S. S. P. Z. in razne druge organizacije. Če ne bi S. R. Z. v resnici zastopalo naroda, bi ne prišlo na drugo konvencijo nekaj nad 80 delegatov iz vseh krajev Amerike. Če bi eksekutiva S. R. Z. ne vodila naroda do pravega cilja in po pravi poti svobode, bi sedaj ta organizacija, in to brez vsake reklame, ne štela treh okrožnih organizacij z mnogimi podrejenimi podružnicami in 54 lokalnimi organizacijami S. R. Z. Vidite, rojak, to dejstvo samo na sebi kaže, da hoče narod popolno svobodo, da noče več tlačani pod tujim jarmom in da popolnoma zaupa vodstvu S. R. Z.

Zadnja konvencija S. N. P. J., je sklenila, da prispeva Jednota S. R. Z. dvanaest tisoč dolarjev v ta namen. To se pravi, da so delegati, ki so zastopali okoli 18,000 članov, odobrvali narodno delo eksekutive S. R. Z.

Prišli bodo argumenti, da je to soc. ali protikatoliška organizacija. V tem oziru rečemo, da je

vsako tako očitiranje nespametno, kajti Slov. Rep. Zdr. je popolnoma in čisto narodna organizacija, ki se ne vtika v osebno, versko ali politično prepričanje posameznikov in katere namen je delati z vsemi danimi sredstvi za NARODNO SVOBODO SLOVENCEV v okvirju jugoslovanske federativne republike. Član te organizacije je lahko vsakdo, mož ali žena, duhoven ali socialist, liberalcec ali klerikalec.

In kdor je Slovenec in ima še iskrico ljubezni do krajev, kjer mu je tekla zibelj, ne bo vpraševal sedaj v teh resnih časih, kake vere sem jaz, kake je oni, kakega političnega naziranja je ta in kakega je tvoj sosed, temveč bo storil vse, kar je storiti dolžan, kot sin ali hči slovenske matere, katere rodno zemljo MORAMO braniti pred krutim narodnim sovražnikom.

Rojak ali rojakinja, ki bi v teh resnih časih nasprotoval tej ideji, ki ne bi hotel žrtvovati časa, truda in tudi gmotno pomagati, je v duši izdajalec, na katerega bo bodoči rod kazal s prstom.

Brez razlike moramo pokazati vsi skupno fronto, ako hočemo kaj doseči. Mlačnežev med nami ne sme biti, temveč navdušeni za narodno stvar in svobodo, agitirajmo, delujmo in žrtvuimo, da spravimo skupaj malenkostno svoto

EN MILJON DOLARJEV

Za svobodno Jugoslavijo:

FINANČNI ODSEK S. R. Z.

ZAPISNIK SEJE IZVRŠEVALNEGA ODBORA S. R. Z.

Redni seji izvrševalnega odbora S. R. Z., dne 2. januarja 1919, v navadnih uradnih prostorih organizacije predseduje br. August Aučin. Navzoči: Filip Godina, M. V. Konda, Fr. Kerže, E. Kristan, A. J. Terbovec, Jože Zavertnik in uradniški nameščeneec.

Čitajo se razni dopisi. Od krajevne organizacije S. R. Z. št. 38 v Forest City, Pa., je prišlo naročilo za znake S. R. Z. Glasom zapisnika druge redne konvencije S. R. Z. se naroči 5.000 lepo izdelanih znakov, ki se potem razpošljejo lokalnim organizacijam in članom, ki si jih želijo nabaviti.

V pretres se vzame sklep krajevne organizacije št. 11 v Detroitu, Mich., radi pomoči, katero lahko da br. Joško Oven v slučaju, da organizacija potrebuje več govornikov. Sklenjeno, da se tozadevo počaka do revizije računov, ko bo br. Joško Oven, ki je eden glavnih nadzornikov, osebno v Chicagi, da se o stvari bolj natančno domenimo.

Prečita se pismo okrožne organizacije št. 1 v Lawrence, Pa., katere tajnik pošilja S. R. Z. ček za \$400 in prosi, da bi eksekutiva poslala br. Kristana na shod v Canonsburg, Pa., dne 26. januarja. Sklenjeno, da br. Kristan gre na shod.

Prečitane so bile tudi prošnje iz raznih naselbin, ki prosijo, da eksekutiva pošlje svoje govornike na njihove shode. V tem oziru se sklene, da se na

vsako pismo odgovori in prosi rojake in organizacije, da za vsak slučaj vedno prej vprašajo glavni urad, ako bo mogel poslati govornika na določeni dan ali ne, in da še le potem, ko dobe odgovor iz glavnega urada, jasno določijo dan shoda.

Predloženi so bili razni računi, kateri se odobre in naplačilo izkaže. Br. tajnik poroča, da moramo imeti v uradu ročno blagajno in da je v ta namen že napravil par čekov v skupnem znesku \$70, od katere svote da detajliran račun eksekutivi koncem meseca. To je odobreno in sklenjeno, da se zanaprej da glavnemu uradu ročna blagajna, iz katere se plačujejo vse malenkostne pisarniške potreščine kot znamke itd.

Uredniki glasil S. R. Z., se pritožujejo, da so dobili iz več krajev razne apele za nabiranje darov in prispevkov za razne organizacije, o katerih ne vedo, če imajo kakšne stike s S. R. Z. in lahko izrabijo sedanji položaj; vsled tega žele uredniki od eksekutive nekake direktive.

Izvrševalni odbor S. R. Z. opozarja urednike vseh glasil, da nobenih podobnih apelov ne priobčijo v svojih listih, ako ne pridejo skoz S. R. Z. Ta organizacija, postavljena od slovenskega naroda, si šteje v dolžnost, da varuje rojake pred nečuvnim izkoriščanjem, in če želi kdo apelirati na dobrosrčnost naroda in nima dober in pravičen namen, bo rad predložil svojo stvar najprej v pretres eksekutivi S. R. Z.

Isto velja tudi za centralizirane organizacije in vse druge, ki imajo kak stik s S. R. Z.

Sklenjeno, da se vrši revizija računov prvi teden v februarju in da se o tem obvesti nadzorni odbor.

Br. Kerže poroča, da je bil na shodu v Pittsburgu, Pa., ravno tako tudi, da je bil povabljen na shod v Auroro, Ill., na Novega leta dan. Šel je, toda vzel je pomotoma vlak Elgin in ko je prišel nazaj v Wheaton, je zamudil drugi vlak in potem se mu ni več zdelo, da bi mogel še ob času priti na shod. Poroča tudi, da je za nedeljo povabljen na shod v Joliet, Ill., toda tja pa ne bo mogel iti, ker sta on in br. Kristan poklicana po važnih opravkih v Washington, D. C.

Br. Aučin, blagajnik, poroča, da bi bilo dobro, da bi se dalo napraviti čeke s firmo S. R. Z.; pojasni se mu, da to banka zastonj napravi.

Sklene se tudi, da se da tiskati zopet Slovenian Review, ko hitro bo za to pripravljen material.

Prečita se tudi zapisnik seje finančnega odseka S. R. Z., kateri se odobri.

V glavnem uradu je sedaj radi kampanje milijondolarskega fonda veliko dela, tako da je eni osebi nemogoče vse izdelovati in točno odgovarjati na pisma. Sklene se, da se dobi še pomoč, da bo šlo delo redno izpod rok.

Ker je ura že ena popolnoči, predsednik zaključuje sejo.

A. J. TERBOVEC, tajnik.

IZKAZ PRISPEVKOV ZA S. R. Z., ZA DECEMBER 1918.

J. Paulenich, Sharon, Pa., darovi rojakov \$11.50; J. Podbevšek, darovi rojakov v Red Lodge, Mont. \$57.55; A. Simčič, darovi rojakov v Farrell, Pa., \$35.00; L. Cotich, Woodnorth, Man, Can. \$4.00; Lok. org. št. 16, Stauton, Ill. \$11.25; F. Kustelj, Cambridge, Pa. za-se in Podgornika, \$5.00; J. Hafner, darovi rojakov v Burdine, Pa. \$35.50; Geo. Pohar, darovi rojakov v Oglesby, Ill. \$27.75; Društvo št. 295 SNPJ. \$3.05; J. Resnik, Whitney, Pa. \$3.00; društvo št. 110 SNPJ. \$10.00; F. A. Vider Camp Grant, Ill. \$1.00; F. Gorenc, Bonanza, Ark. \$2.50; I. Cotič, darovi rojakov v Baltic, Mich. \$29.90; G. Richtarič, darovi rojakov v Cliff Mine, Pa. \$44.75; društvo št. 318 SNPJ. \$16.00; Joe Madol, darovi rojakov v Garretttsville, O. \$7.50; L. Frank, darovi rojakov v Mansfield, O. \$17.00; kraj. org. št. 36 v South Fork, Pa. \$4.00; J. Tisol, darovi rojakov v Pulman, Ill. \$24.05; John Balant, darovi rojakov v Barberton, O. \$275.00; kraj. org. št. 46 v Smithdale, Pa. \$8.60; F. Krek, darovi, Livingston, Ill. \$2.15; F. Lukman, Portland, Ore. \$1.00; J. Bedenko, darovi rojakov v Mohrland, U. \$54.00; kraj. org. št. 3, Ely, Minn. \$7.50; kraj. org. št. 49, Farrell, Pa. \$35.00; L. Loushin, darovi rojakov v Pueblo, Colo. \$14.35; Sgt. Komotar, Camp McClellan, Ala. \$2.00; kraj. org. št. 40, Murray, Utah, \$6.30; Jac. A. Ambrožič, darovi rojakov in prispevki kraj. org. v Eveleth, Minn. \$81.55; Pvt. Jos. Hitti, Camp Sherman, O. \$5.00; kraj. org. št. 42, Virden, Ill. \$21.35; F. Gradišek, darovi rojakov v Lorain, O. \$50.00; kraj. org. št. 38, Forest City, Pa. \$4.35; F. Tršar, darovi pulmanskih fantov, \$103.58; Tony Zadel, darovi rojakov v Davis, W. Va. \$30.00; J. Bergant, Willard, Wis. \$4.00; F. Jug, Mineral, Kans. 0.60; Ignatz Flere, darovi v Glen-coe, O. \$20.00; J. Kramar, Issaquah, Wash. \$2.00; Preostaneč veselice društva 138 SNPJ. Cannonsburg, Pa. \$45.85; F. Pergar, darovi rojakov v W. Frankfort, Ill. \$21.50; J. F. Durn, Collinwood, O. \$7.00; M. Zugelj, Murray, \$1.00; A. Knafelc, darovi rojakov in kraj. org. S. R. Z. v Verona, Pa. \$10.00; A. Homovt, DeKalb, Ill. \$2.50; Okrož. Org. št. III. Gros, Kans. \$50.00; J. Zeleznikar, darovi nabrani v Thorpe, W. Va. \$25.20; J. Langeholc, darovi nabrani v W. Newton, Pa. \$13.10; A. Obed, Browder, Ky. \$1.00; A. Prijatelj, Bradley, Ill. \$1.33; Kraj. Org. št. 38, Forest City, Pa. \$2.00; Tony Semec, darovi rojakov v Meadow-lanis, Pa. \$51.00; A. Jurca, darovi rojakov v Kenosha, Wis. \$35.05; Jos. Kotar, Detroit, Mich. \$2.00; okrož. org. v Clevelandu, O., \$3450.00; Mrs. J. A. Ambrožič, darovi žena v Eveleth, Minn. \$43.25; J. Kern, darovi rojakov v Canonsburg, Pa. \$30.75; Joe Znidaršič, Mexico City, Mex. \$10.70; L. Krasna, tajnik Okrož. org. št. II. \$22.50; F. Savs za Radelja in Knafelca \$6.00; SSPD št. 80, Hermine, Pa. \$10.00; A. F. Meis-geier, Anaconda, Mont., \$1.00; kraj. org. št. 44 v E. Palestine, O. \$10.25; Mrs. A. Eltz, Butte, Mont. \$5.00; (F. Smith); S. R. Z. št. 3 v Ely, Minn. darovi in pri-spevki \$65.55; H. Grebenc, Detroit, Mich. \$5.00; F. Petaus, N. Tonawanda, N. Y., \$20.00; kraj. org. št. 11 v Detroit, Mich., \$250.00; kraj. org. št. 6 v Hermine, Pa., \$170.00; F. Radel, darovi rojakov W. Midlesex Pa. \$5.00; kraj. org. št. 39 v Aurora, Ill. \$3.50; F. J. Mahnich, darovi rojakov v Biwabik, Minn. \$16.00; J. B. Mihelich, darovi rojakov v E. Helena, Mont. \$17.50; M. Karnel, darovi rojakov v Somersset, Colo. \$77.50; J. Kozel, Ludlow, Colo. \$12.00; J. Strell, darovi rojakov Rockvale, Colo. \$16.75; kraj. org. št. 54 v New Yorku, N. Y. \$50.00; J. Jenček, Reed, Pa. \$2.00; J. Kozina, Aurora, Minn. \$6.50; F. Milavec, Black Dia-mond, Wash. \$2.00; P. Znidaršič, Terre Haute, Ind. \$1.50; kraj. org. št. 39 v Aurora, Ill. \$1.50; dr. št. včr SNPJ. Eveleth, Minn., preostanek veselice \$100.00, M. Krizman (Oblak), Herrin, Ill. \$5.00; F. Kokalj, da-rov rojakov v DeKalb, Ill. \$27.00; kraj. org. št. v v Hermine, Pa., nabrano na veselici na sv. večer \$116.-40; Ig. Magister, Pittsburgh, Pa., \$4.00; A. Krizman-čič, Newburgh, O. \$15.00; kraj. org. št. cn v Forest City, Pa., \$100.00; kraj. org. št. 47 v Pulman, Ill., \$20.-35; kraj. org. št. 40 v Murray, Utah. \$4.00; F. Novak, Los Angeles, Cal. \$200; dr. št. 85. JSKJ. Aurora, Minn. \$17.80; Tony Ukman, darovi rojakov v Moadovlands,

Pa. \$62.00; Geo. Raspotnik, darovi rojakov v Porta-ge Pa. \$11.00; karaj. org. št. 46 v Smithdale, Pa. \$4.20; kraj. org. št. 4 v Milwaukee, Wis. \$50.00; F. Magajna, Smithfield, Pa. \$20.00; A. Glavan, darovi rojakov v S. Fork, Pa. \$43.00; F. Zadel, darovi roja-kov v Witt, Ill. \$6.45; okrož. org. št. v v Lawrence, Pa., \$400.00; kraj. org. št. 38 v Forest City, Pa., \$9.80; L. Kveder iz Indianapolis, Ind. \$1.75; kraj. org. št. 24 v St. Louis, Mo. \$14.00; kraj. org. št. 23, Sublet, Wyo. \$700; M. Martz, darovi rojakov v Buhl, Minn. \$20.75; J. Debleah, darovi rojakov v Gary, Minn. \$9.-00; kraj. org. št. 35, Winterquarters, Utah, \$11.10; kraj. org. št. 31, Kokomo, Ind. \$2.20. Mali zneski v go-tovini in znamkah \$7.62; F. Kramar, Farrell, Pa. \$14.-00; Cerne, Issaquah, Wash. \$1.00; Zurc, Akron, O. \$19.25; Ivan Cotich, Baltic, Mich. \$8.00. Skupaj \$6742.58. A. J. TERBOVEC, tajnik S. R. Z.

THEODOR ROOSEVELT MRTEV.

Theodor Roosevelt, ki je rad veliko govoril in rad videl, da so drugi veliko govorili o njemu, je mrtev. V nedeljo je šel spat in se ni več zbudil. Zdrav-niki pravijo, da se mu je v pljučah sesedla kri.

Tedy Roosevelt je imel tako naturo, da je poleg velikega govorjenja tudi rad robantil. Iz tega ro-bantenja je ameriš. meščansko časopisje sklevalo, da so v njemu združene vse tiste čednosti in elementi, ki so za pristnega Amerikanca potrebni. Eni pravijo, da je bil v marsičem podoben nemškemu kajzerju.

V javnem življenju in politiki ga je kapitalistično časopisje slavilo in povzdigovalo kakor promotorji svoje "ring fajtarje" in ga v tem smislu proglašalo kot prvaka, ki mu ni para v narodu. Sedaj, ko je mrtev, ga slave še kot posebnega duševnega velikana in kujejo njegov spomin v deveta nebesa. Toda v tem je precej purgarske hinavščine.

Za svojo interesantnost in originalnost se je imel Roosevelt zahvaliti svojemu temperamentu, ki je vedno rad ključoval in se upiral, če ni veljala nje-gova, celo tistim, ki so ga cenili, oboževali in povzdi-govali, tako da jih je mnogokrat spravil v zadrego in včasih izpeljal celo na led. Ta temperament, ki je lasten večini Amerikancem, ki se pa ne izrazuje v vseh in ni tako v vseh posebej kakor je bil pri Rooseveltu, je dobil na tako važnem mestu kakor je predsedništvo Zed. držav, še večji značaj in obseg. Vsa šola, višja izobrazba in poliranost, ki se od ljudi na takih mestih pričakuje, ni mogla izbrisati ali za-temniti Rooseveltovega karakterja. Njegova natura je bila jačja od vse politure. Če je to smatrati za imenitost, tedaj je z Rooseveltom res umrl eden naj-bolj imeniten Amerikanec sedanje dobe.

V službi državnštva in politike, ki mu je bilo kot advokatu poklic, je iztuhtal proti svojim politič-nim nasprotnikom vsevrste moralne pritiské. Ustanovil je zloglasni Ananias klub, in vihtel nad vse-mi, ki jih je vanje vpisal, svojo veliko batino. Hodil je rad na lov, jezdil divje konje, iskal nove kraje in potoval. Pred svojo smrtjo, pravijo, se je spomnil celo delavcev in zagovarjal, da se jim zvišajo plače. Neverjetno to ni. Vzlie temu si pri delavstvu ni pridobil nobenih simpatij, in dojm, da služi kot Američan obema — delu in kapitalu enako, in da sovraži vsako razredno gibanje, ki bi ločilo Ameri-kance v sovražne tabore, je delavstvo le še bolj raz-kačilo. Sedaj ga ni več.

ADVERTISEMENT

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1908.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newport, Pa.

Glavni tajnik: BLAŽ NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj.: ANDREJ VIDRIČ, 170 Main St., rFanklin, Conemaugh, Pa.

Blakajnik: JOSIP ZELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: JOSIP PETERNEL, Box 95, Willock, Pa.

1. nadzornik: NIKOLAJ POVSE, 1 Grab St., Numrey Hill, N. S. Pittsburgh, Pa.

2. nadzornik: IVAN GROŠELJ, 885 137th St., Cleveland, O.

POROTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 72, East Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANCO TEROPČIČ, R. F. D. 3. Boš 146, Fort Smith, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad.: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNI GLASILO:

"GAS NARODA." 82 Cortlandt Street, New York City.

Cenjena društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potom Poštinih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se nastovljajo: Blaž Novak, Title Trust and Guarantee Co. in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnje popravi.

LJUBEČEN JAPONCEV DO GLASBE.

V zelo redkih slučajih se je Japonska tako razlikovala od zunanjega sveta kakor v glasbi. Kakor Kitajska, Siamska in druge dežele na skrajnjem vstoku, je tudi Japonska velika oboževalka glasbe, in sicer v mnogo obsežnejšem smislu kakor v Evropi ali Ameriki. Leon Lansberg, ki je prepotoval daljni vstok in pozna glasbo, pripoveduje, kako veliko vlogo igra godba na Japonskem, bodisi v mirnem ali vojnem času, v javni službi ali službi religije. Toda njih glasba je v primeri z drugimi državami sveta zelo — zelo različna. Amerikanece ali evropejce, ki bi poslušal japonski orkester, bi komaj spoznal izvajanje glasov, ki naj označujejo sploh kakšno glasbo. Na drugi strani se zde Japoncu najboljše evropske zapadne skladbe kakor na pr. od Bethovena in Mozarta, najslabša godba. Dr. Miller pravi v svojem poročilu "Društvu za raziskovanje na daljnem vsto-

ku", da je nekoč, ko je govoril o glasbi in umetnosti z nekim plemenitim in zelo visoko kulturno stoječim Japoncem, dejal, da kompozocije Bethovena in Mozarta, kakor tudi vseh ostalih klasičnih glasbenih umetnikov, imponirajo na Japonskem samo kulijem in ženskam. Noben naobražen in kulturn Japonec jih ne more prenašati.

Ako se čudimo, zakaj Japonci ne zapopadejo tega, kar mi imenujemo ali smatramo za oboževanje, moramo vedeti, da tudi mi ne obožavamo tega, kar je po njih mnenju vredno obožavanja. Pravilna sodba teh razlik med oboževanjem glasbe mora obstajati v tem, da je njih glasba vredna resnega vpoštevanja in cenitev vsled tega, ker ta cenitev ne temelji ne za nas niti za Japonce na nobeni znanstveni dogmi, ampak je zgolj sad stoletne odgoje in občutkov; kajti godba je umetnost, ki prihaja bolj iz sentimentalnosti kakor pa tehnične inteligence, in je med ljudstvom posebno vplivna vsled tradicij, podnebja, temperamenta in izvrševanje dela.

Med Japonci ima godba nekakšen poseben svetosten izvor. Mitologična pripovedka pravi, da izvira glasbena umetnost od bogov, ki so hoteli potolažiti jezo boginje, vsled katere je izginila iz nebes vsa blaženost in sijaj, in povzročila med svetniki veliko trpljenje in mizerijo. Da jo potolažijo in spravijo nebesa zopet v sklad in sijaj, so bogovi iznašli melodije. Ko se jim je to posrečilo, se je razlila v nebesih zopet blaženost, svetost in sijaj. Simbol tega vspeha je danes godba in ples.

Japonska ima danes dva sistema godbe, svojega in zapadnega. Med tem ko se drži čvrsto svoje nekdanje glasbe s skalo petih not in njenimi karakterističnimi ritmi, je upeljala tudi oktavo ali skalo osmih not in harmonijo zapadne glasbe. V armadi in mornarici ima organizirano godbo po evropejskem sistemu, in mnoge imajo evropske godbene vodje. Ena glavnih teh godb — Imperial guard — ima orkester ki ga je oraniziral Mr. Leroux, glasbeni vodja francoskih vojaških zborov. Prvi vspeh, ki ga je dosegel Mr. Leroux je bilo vglasbenje japonske narodne himne, nazvane "Kimigajo". Skladba te himne je nenaznega izvora v besedah in glasbi.

Toda kakorkoli se glasba med orientom in occidentom razlikuje, eno je gotovo: kakor pri vseh ostalih narodih, tako tudi pri Japoncih — kakor se je izrazil E. Yamada, glasbeni instructor japonskega orkestra, ki je bil v Ameriki — je učinek godbe povsod isti. Neki kitajski filozof je dejal, "da godba povzroča, da se nebo priseli za en čas na zemljo".

INDIJANCI IN NJIH SVOBODA.

Rev. Red Fox Skiuhusku, duševni vodja severnih Indijancev piše v Seattle Post Intelligence z ozirom na svobodo Indijancev in državljanstvo sledeče:

Mi, ameriški Indijanci te zemlje, pozdravljamo vsepovsod tiste, ki postanejo Amerikanci. Toda vsi Amerikanci naj si zapomnijo tole: Sovraštva ni bilo, dokler ni belokožec grešil nad rdečkožcem z dolgo

vrsto pretrganih pogodb in jih zamenil z nekakršnim gumijevim pečatom. Ameriška zastava je dala državljanstvo vsem plemenom in narodom na svetu, naj so že znali pisati in čitati ali ne, le ameriškim Indijancem ne.

Irec pravi, da je vzrok, da Indijanec ni državljan, enostavno v tem, ker je tukaj rojen. — Naša duša v tej vojni, kakor vsaka duša ameriških Indijancev, je bila z Ameriko. Pri nas je "hyphen" ali polovičarstvo neznan reč; nič ne vemo o tem, kar drugi govore, da drže s temi ali onimi; mi smo 100% Amerikanci.

Ljubezen v srcu Indijanca je, ki ga goni, da napenja lok proti sovražnemu vpadalcu, toda mi še vedno prosimo ameriško ljudstvo in vlado, naj nam da, nič drugega, kakor naše pravice. Še vedno trkamo na kongresna vrata za svobodo, da postanemo del ameriške zastave.

Danes služi skoraj 9,000 rdečkožcev, ki so prostovoljno ponudili svojo kri za zmago Amerike. Izmed 300,000 Indijancev v Zedinjenih državah, je šlo 85% prostovoljno v vojno, in 15% je bilo vsled mešane krvi vzetih potom vpisovanja. Naši ljudje so vzeli nad \$50,000,000 Liberty bondov in za rdeči križ so prispevali nad \$2,000,000.

Tako velika demonstracija dejanja zasluži pozornost vseh patrijotičnih Amerikancev, da se nas spomnijo in vložijo v kongresu predlog, da postanemo z drugimi vred popolni državljanji, to je, da uživamo tiste pravice, kakor ostali.

Ako je naših 9,000 ponudilo svoje življenje, zakaj ne bi postali njih ljudje svobodni, kot ostali narodi v ameriški zemlji? — To je res važno vprašanje.

ZAKAJ JE LINCOLN LJUBLJEN?

Zakaj je izmed vseh Amerikancev Lincoln najbolj priljubljen? Washington je bil v dejanjih večji od njega. V posebnih intelektualnih atribucijah, so bili Franklin in drugi njemu enaki — eni so ga celo prekašali. Kar dela Lincolna priljubljenega, je njegova celotna osebnost. Lincolnovi možgani so bili jaki, toda najboljše v njih je bil moralni vpogled. Njegova misel in srce sta bila oženjena, kakor mož in žena. Bil je eden izmed onih redkih, mehkih in tolerantnih duhov, ki se je kedaj povspel na vihrajoči lestvi, ki vodi do politične eminence. Nobeno sovraštvo mu ni razjedalo dušo, nobenega maščevanja in ponosa ni čutil v sebi. Srečal je javno furijo in jo je pustil, da je šla mimo. Proti naši imperialistični in trikarski vojni, ki so jo proglašali svoječasno napram Mehiki, se ni dal zaslepiti s "patrijotizmom". Najmlajši član illinoiške postavodaje, je bil eden izmed dveh od vseh ostalih v postavodaji, ki je šel svojo pot proti javnemu mnenju in predsodkom v najbolj občutljivih dnevnikih zadevah. Ko je bila civilna vojna končana, je stal trdno kakor skala proti temu, da se Jug kaznuje. Njegova stranka je v kongresu in v časopisju sikala in bljuvala z nenavadno strupenostjo ogenj maščevanja, ki je lasten zmagovalcu. S

plemenitostjo, ki se ne da primirjati, je zavzel stališče rekonstrukcije, in vsakemu Amerikancu bi danes dobrodošlo, da prečita njegove razloge za ponudbo prijateljske roke za Louziano. Skrajno krvnordeči so pihali in protestirali proti tej "slabosti" Lincolna. Toda v tej "slabosti" je bila Lincolnova zmaga. Kako "potuho daječ" in "ne konsekventen" je bil Lincoln s svojo znano parolo: "s sovraštvom proti nikomur, usmiljenje do vseh!" In kako jasno pomirljiv in plemenit postaja danes, ko je razboriti in maščevalni prah tedanjih dni, izginil iz atmosfere!

Na drugi strani oceana, zlasti na Angleškem, vodijo strastno agitacijo za to, da bi se potopilo nemško brodovje, ki je bilo po pogojih premirja izročeno zaveznikom. To je misel, ki bi lahko vzradostila srce vsakega radikalnega pacifista; uničenje bojnih sredstev bi moralo izzvati viharje navdušenja pri ljudeh, ki mislijo, da je vprašanje miru in vojne odvisno od tega, koliko je pušk in topov na svetu. Če pa smatramo člane angleške vlade za trezne in razumne ljudi, tedaj moramo priznati, da ne uganemo, kaj mislijo doseči s svojim namenom. Ladje so bile zgrajene z ogromnim trudom; v njih je ogromen material, vrednost, ki jo reprezentirajo, je ogromna. Med zavezniki je bilo vedno veliko razburjenje, kadar so Nemei tekom vojne uničevali vrednost, in to razburjenje je bilo opravičeno. Ali tisto barbarstvo se je godilo tekom vojne, ko so strasti do skrajnosti razvnete in je razum od njih pogostoma popolnoma utišan. In če je bilo pravično obsojati vandalizem v takem času, koliko bolj bi ga bilo obsojati sedaj, ko močči orožje in je absolutno potrebno, da dobi razum prvo besedo? Uničenje milijonov in milijonov vrednosti bi bil enostaven vandalizem in nič drugega ne.

Nihče še ne ve, kaj ukrene mirovni kongres glede na oboroževanje. Zdi se pa, da bomo tudi po tem miru še imeli puške in kanone, dreadnoughte in torpedovke in da bo vsled tega vse, kar nameravajo potopiti, tudi v sedanji obliki imelo svojo vrednost. Ali če bi se zgodilo, da se odpravi vse orožje, kar bi nam bilo všeč, v kar pa ne verujemo, ne bi bilo nobenega vzroka za potapljanje ladij, kajti toliko sposobnosti ima tehnika naših dni vendar, da bi znala bojne ladje adaptirati za mirovne naloge.

VAŽNO ZA NAROČNIKE!

Zakon zahteva, da mora vsak naročnik imeti list plačan v naprej. Ne na nas, temveč na vas je ležeče, če hočete imeti vse številke Proletarca. Vi imate na svojem naslovu v oklepaju številko, ki pomeni, do kdaj imate list plačan. Prihodna številka lista je (592) in če je Vaša številka na naslovu taka ali pa še manjša, tedaj takoj obnovite naročnino, ker smo drugače po zakonu prisiljeni, da Vam takoj ustavimo list.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega soc. kluba se vrševsak drugi in četrti petek v mesecu v Ilirija dvorani", 30—1st Ave. Ker so vedno važne stvari na dnevnem redu, zato Vas veže dolžnost, da pridete vsi na sejo. Pripeljite s sabo tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji.

John Lenko, tajnik.

Neodvisna delavska stranka za okraj Cook je ustanovljena, in s aktivno udeleži volilnega boja že spomladi pri mestnih volitvah. Člani bodo plačevali na leto \$4.00 prispevkov in prejema tudi tednik New Majority. Organizacijo bo vodila eksekutiva, obstoječa iz 15 članov. Prva redna konvencija, ki se vrši dne 12. januarja 1919, izvoli tudi kandidate za pomladdanske volitve. Za mesto je postavila stranka tele zahteve:

Poobčinjenje vseh javnih naprav, posebno cestnih železnic in naprav za plinsko in električno razsvetlavo.

Demokratiziranje javnega ljudskošolskega sistema.

Boljše zdravstvene in sanitarne razmere.

Priznanje delavskih unij od vseh mestnih departmentov.

Policija mora biti nevtralna pri industrijalnih sporih.

Mesto naj gradi hiše za delavske družine.

Neizprosen boj proti nesanitarnim pekarijam, kuhinjam, delavnicam in tovarnam.

Razširjenje parkov, igrišč, telovadnic in mestnih gozdov.

Ustanovitev mestnih trgov za živila.

Pravična razdelitev davkov; bogatini se prisilijo, da nosijo njim odkazano davčno butaro.

Delavske unije po vseh angleški državi agitirajo za 44 ur dela na teden. To pomeni osem ur dela na pet dni v tednu in štiri ure ob sobotah. Zveza transportnih delavcev je predložila vsem občinskim in zasebnim tramvajskim črtam zahtevo, da se mora uvesti 44urni tedenski delavnik s sedanjno plačo. Ravno to zahtevalo ladjegradniški delavci. Inženirska

in ladjegradniška organizacija je sprejela kompromis za 47 ur.

Pravi socialist ne sme biti rezervist, ampak mora biti vedno aktiven vojak svoje stranke. Kdor nosi svoje prepričanje le sam v sebi, ne koristi nič ne sebi, ne svoji stvari. Prepričevati mora tiste, ki še niso prepričani.

VAŽNA IZKUŠNJA.

Velikega pomena je beseda "hrani". Ta pomenja, da kupite le one stvari v katerih najdete vse ugodnosti, to je ena večjih izkušenj katere nas je naučila ta svetovna vojna in še posebno učinkuje pri kupovanju zdravil. V slučajih želodčne nerednosti, splošne oslabelosti, zaprtja, neprebavnosti, glavoboli, nervoznost, itd. odrecite se absolutno vseh manj vrednih in ponarejenih zdravil, ter vedno vzemite le Trinerjevo ameriško grenko vino. To je sestavljeno iz samih najboljših snovi za čiščenje želodeca, za pomoč slabi prebavi in za ojačenje celega životnega sistema v popolnem zadovoljstvu. Dobi se v vseh lekarnah po \$1.10. — Triner's Liniment je izvrstno dobro zdravilo proti revmatizmu, nevralgiji, zvišanju in oteklosti, itd. To se da faktično dokazati v sto in sto slučajih dnevno. Mr. John Vratnik nam je pisal dne 18. dec. 1918 iz Genoa Junction, Wis." Terpel sem na revmatizmu tako, da nisem mogel zapustiti svojega stanovanja skozi celo leto. In sedaj me je Trinerjev Liniment zopet postavil na noge in zato ga tudi priporočam vsakomur kdor trpi vsled revmatizma." V lekarnah cena 35 in 65 c, po pošti pa po 45 in 75c. Joseph Triner Company, 1333—1343 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

ZANIMIV ČLANEK O NADZOROVANJU BANKE ZVANE "CLEARING HOUSE".

Kaj to pomeni za ljudstvo, če je banka pod nadzorstvom "Clearing Housa".

Vse banke, ki imajo zvezo s Chicago Clearing House, so podvržene strogemu nadzоровanju od uradnikov tega zavoda.

da. Pregledovanje računov in imetja se mora vršiti najmanj enkrat na leto. Izvedenci natančno preiščejo stanje vsake banke. Vso gotovino preštejejo, pregledajo vse note, varščine, vknjižbe in druge vrednostne listine, se pripravijo o fondih, ki so naloženi v drugih bankah in pregledajo knjige in račune. Če najdejo izvedenci kake slabe ali dvomljive vrednostne listine, se te ne štejejo več kot imovina banke. Ako se je skrčila vrednost bančnega premoženja, mora banka kazati pravilno vrednost v svojih knjigah. Če banka drzno špekulira in se ji pride na sled, mora to takoj opustiti. Vse, kar je slabo, riskirano, se mora takoj odstraniti in nadomestiti z boljšim. Če vsega tega banka hitro ne popravi in stori, izgubi vse nadaljnje ugodnosti in pravice, ki jih uživajo banke, katere so združene v Clearing House.

Kedar se odzamejo kaki banki te ugodnosti ali če ni sprejeta v Clearing House ima slednja za to dober vzrok. Na drugi strani pa je o banki, ki je članica te zveze, že to dovolj jasen dokaz, da ima dobro imovino, da je njen kredit dober in da vodi svoj denarni promet po predpisih, varno in sigurno.

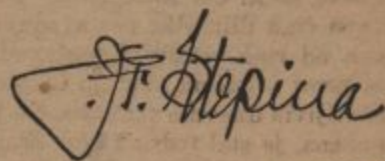
Načrt za nadzorovanje bank potom Clearing Housa je bil izdelan v Chicagu pred desetimi leti, od katerega časa naprej ni bankrotirala niti ena banka, ki je bila v zvezi s tem Clearing Housom. Ako je šlo na ali drugi banki slabo vsled panike ali vojske, so ji takoj priskočile na pomoč druge Clearing House banke in ji pomagale, dokler se niso povrnilo zopet normalne razmere. Ta Clearing House nadzorovalni načrt se je pokazal tako vreden, da so povsod, kjer koli se nahaja kak Clearing House, sprejeli ta načrt.

American State Banka je v zvezi s tem Clearing Housom, je pod njegovim nadzorstvom in ima vse privilegije te banke, kateri poda vsako leto pet polnih računov.

American State Banka pa je tudi pod državnim nadzorstvom in odda vsako leto pet detajliranih računov o stanju Banking Departmenta države Illinois.

Napravite NAŠO banko za VAŠO banko in Vaš denar bo varen in ga lahko dvignete, kedar ga želite.

Vprašajte za seznam naših First Gold hipotek. Kakor tudi seznam \$100.00 in \$500.00 zlatih hipotečnih bondov.

predsednik.

AMERIŠKE DEŽAVNE BANKE
Blue Island Ave., vogal Loomis in 18.

Severov Almanah za Slovence za leto 1919

ZASTONJ!

Vprašajte za naš Almanah v lekarni. Dobi se popolnoma brezplačno. Ako vam ne more ustreči vaš lekarnar, potem pišite direktno nam. Povejte vsem vašim prijateljem o tem. Mi želimo, da bi vsakdo imel enega teh Almanahov v svoji hiši.

W. F. SEVERA CO., CEDAR RAPIDS, IOWA.

Preizkušena domača zdravila.

Kašelj in gripa so sedaj nekaj navadnega. Da se tega rešite in preprečite druge posledice, rabite **Severa's Balsam for Lungs** (Severov Balzam za pljuča), ki je izvrstno zdravilo proti kašlju. Cena je 25c in 50c.

Neprebavnost naredi bolnika slabotnega, privede do zaprtnice in splošne onemoglosti. **Severa's Balsam of Life** (Severov življenski balzam) pomaga pregnati te bolezni. Ojači ves telesni sistem in privede jetra k pravemu delovanju. Cena 85c.

Slast do jedi pomeni splošno dobro zdravje. Da zadobite slast do jedi in ohranite, tedaj vzemite **Severa's Stomach Bitters**. (Severov želodčni grenčec). Mala doza od časa do časa čudovito pokrepča človeka. Cena 75c in \$1.50.

Liniment bi se moral rabiti proti revmatizmu in nevralgiji; poznan je, da pomaga ustaviti bolečine, ujed in ščipanje. **Severa's Gothard Oil** (Severovo Gothardsko olje) je izvrstni liniment za take slučaje. Cena je 30 in 60c.

Žena in dekleta so zelo podvržene raznim boleznim in vsled tega so mnogokrat nezmožne opravljati svoja vsakdanja dela. **Severa's Regulator** (Severov Regulator) se toplo priporoča v uporabo proti takim boleznim. Cena \$1.25.

Hrftobol navadno izvira iz obistnih nerednosti. Proti temu najdete kot najboljšo zdravilo **Severa's Kidney and Liver Remedy** (Severovo zdravilo za obisti in jetra). To je izvrstna pomoč za take bolezni. Cena 75c in \$1.25.

Glavobol zahteva takojšnjo pažnjo. To storite lahko s tem, da vzamete eno ali dve **Severa's Wafers** (Severov prašek zoper glavobol). Cena 25c.

Nečista kri je glavni vzrok turor, priščeov, krast in drugih kožnih izbruhov. Vse to naj se zdravi s čiščenjem krvi. **Severa's Blood Purifier** (Severov kričistilec) je izvrstni pripomoček. Cena \$1.25.

Slabi živci prinašajo nervoznost in izgubo spanca, histerijo in oslabelost. Ako hočete ojačiti ves vaš živčni sistem, tedaj rabite **Severa's Nervoton** (Severov Nervoton). To je izvrstna tonika za utrujene živce. Cena \$1.25.

Zaprtnica navadno povzroča omotico, oslabelost, zlatenico in razne jetrne nerednosti, katerih se lahko obvarujete s pravilnim uporabljenjem **Severa's Liver Pills** (Severove jetrne kroglice). Te navadno hitro delujejo. Cena je 25c.

Mazilo za rane, ki hitro zdravi ne le rane, ampak tudi vse praske, oparjenost in opekline kakor tudi, ako ste se vrezali; je zelo potrebno zdravilo vsaki hiši. Poskusite **Severa's Healing Ointment** (Severovo zdravilno mazilo), to je zelo dobro mazilo. Cena 25c.

Srbečica kože, znana kot garje, lišaj, kraste, mali kožni izpahki, itd., se hitro odpravi z uporabljenjem **Severa's Skin Ointment** (Severovo mazilo zoper kožne bolezni). Cena 50c.

Severova domača družinska zdravila se prodajajo pri vseh lekarnarjih. Vprašajte vašega lekarnarja po njih, in ako vam on ne more ustreči ali jih ne morete dobiti v bližini, kjer živite, tedaj pošljite vaše naročilo naravnost nam.

W. F. SEVERA CO., Cedar Rapids, Iowa.

“ČAS”

je edina slovenska revija v Ameriki. “Čas” prinaša lepe povesti, koristne gospodarske in gospodinske nasvete, znanstvene zanimivosti, podučne in narodu potrebne razprave, mnogo mičnih slovenskih pesmic in poleg tega pa prinaša lepe in umetniške slike.

List shaja mesečno na 32 straneh in stane samo \$2.00 na leto, za pol leta \$1.00. Naroča se pri “Čas”, 2711 So. Millard Ave., Chicago, Ill., v Clevelandu in okolici pa na 6033 St. Clair ave.

Severova zdravila vzdržujejo zdravje v družinah.

Kašelj

najsibo pri otrocih ali odraslih, se ne sme nikdar zanemariti. Kašelj je znak prehlajenja in ga je treba takoj lečiti. Nikoli vam ne bo žal vzeti

Severa's Balsam for Lungs

(Severov Balzam za Pljuča), ki je zelo prijetno zdravilo proti kašlju, prehladu, bočcu, hripavosti in kadar v grlu boli. Zelo priporočljivo je za novorojenčka, otroke in odrasle. Cena 25 in 50 centov v vseh lekarnah.

Severov Almanah za Slovence za leto 1919 je gotov in pripravljen za razpečavanje v vseh lekarnah ali pa naravnost od

W. F. SEVERA CO.
CEDAR RAPIDS, IOWA

Previdne gospodinjje

Imajo doma vedno eno steklenico
Dr. Richterjevega

PAIN-EXPELLER

Zanesljivo sredstvo za vtrjenje pri revmatičnih bolečinah, prehladu, zavstavljenju itd.

Jedino pravi s varstveno znamko sidra.

35c. in 65c. v lekarnah in naravnost od

F. AD. RICHTER & CO.

74-80 Washington Street, New York, N. Y.

Delavec, ki ne čita svojega glasila, je nepopoln delavec. On je hlapec svojega gospodarja, nikdar pa in v nobenem oziru ne sam svoj gospod.

Edini slovenski pogrebnik

MARTIN BARETINČIČ

324 BROAD STREET

Tel. 1475

JOHNSTOWN, PA.

PAZITE IN HRANITE

Narodni izrek pravi: “Pazite na vaš beli denar za črne dneve.” To pomenja toliko kakor prvo pazite in hranite dokler ste še zdravi in mladi, da boste imeli nekaj za stara in onemogla leta.

Vsak človek mora paziti in hraniti, ke le to je edina pot, ki vas vodi v neodvisnost. Prvi dolar, ki ga date nastran, se lahko cení kot temeljni kamen poslopja za katerim vsaki stremi. Dobro je vedno imeti na pametu narodni izrek ki pravi: “Zrno do zrna pogača: kamen na kamen palača”. Najtežje je početek ali brez početka ni nikdar ničesar. Zatorej pričenite vlagati vaš denar še danes, ampak pazite, da ga nalagate v gotovo in varno banko. Z vlogo enega dolarja dobite vašo bančno knjižico.

Mi sprejemamo denar na hranilno vlogo in plačamo po 3% obresti od njega.

Pošiljamo denar v Italijo, Rusijo in Francosko.

Prodajemo prve posojilne mortgage (markeče) in dajemo v namem varne hranilne predale.

Sprejemo upise za parobrodno potovanje v staro domovino po vojni.

KASPAR STATE BANK

1900 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Kapital, vloge in prebitak znaša nad \$6,000,000.

Naivečia slovanska tiskarna v Ameriki je

Narodna Tiskarna

2146-50 Blue Island Avenue, Chicago, Ill.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvaškem, Slovaškem, Češkem Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku. Naša posebnost so tiskovine za društvo in trgovce.

“PROLETAREC” se tiska v naši tiskarni

KADAR potrebujete društvene potrebsčine kot zastave, kape, regalije, uniforme, pečate in vse drugo obrnite se na svojega rojaka

F. KERŽE CO.,
2711 South Millard Avenue,
CHICAGO, ILL.

Cenike prejnate zastonj.

Vse delo garantirano.

Dr. W. C. Ohlendorf, M. D.

Zdravnik za notranje bolezni
in ranocelnik.

Zdravniška preiskava brezplačna — plačati je le zdravlilo. 1924 Blue Island Ave., Chicago. Ureduje od 1 do 3 popol.; od 7 do 9 zvečer. Izven Chicagoa živijo bolniki naj pišejo slovensko.

CARL STROVER

Attorney at Law

Zastopa na vseh sodiščih.

Specialist za tožbe v odškodninskih zadevah.
Št. sobe 1009.

133 W. Washington Street.
CHICAGO, ILLINOIS.
Telefon: Main 3989.

Ali veste za letovišče Martin Potočarja? Seveda. To je "VIL-LAGE INN" s prostornim vrtom za izlete.

Vodnjak z studenčno vodo na Martinovi farmi je poznan po vsej okolici.

Ogden Ave., blizu cestne železniške postaje, Lyons, Ill. Telefonska številka 224 M.

LOUIS RABSEL.

SHAJALIŠČE SLOVENCEV.

NA 460 GRAND AVE., KENOSHA, WIS.
Telefon 1199.

MODERNA KNJIGOVEZNICA.

Okusno, hitro in trpežno dela za privatnike in društva. Sprejemamo naročila tudi izven mesta.

Imamo moderne stroje. Nizke cene in poštena postrežba.

BRATJE HOLAN,

1638 Blue Island Ave.,

(Adv.) Chicago, Ill.

SLOVENC

pristopajte k

SLOVENSKI NARODNI PODPORN
JEDNOTE

Naročite si dnevnik "Prosveta". List stane za celo leto \$4.00, pol leta pa \$2.00.

Vstanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je: 2657 So. Lawndale Ave Chicago, Ill.

Največja slovenska zlatarska trgovina

FRANK ČERNE

6033 St. Clair Ave., : Cleveland, Ohio

Ure, verižice, prstane, broške, zaprtnice, medaljonske, itd.
Popravljamo ure po nizki ceni.

Podružnica Columbia Gramofonov in gramofonskih plošč slovenskih in drugih. Se prodaja na mesečna odplačila.

Pišite po cenik, kateri se Vam pošlje brezplačno.

Najboljše blago.

Najnižje cene.

Zaupno zdravilo dela čudeže

Skoro že 30 let se Trinerjeva zdravila uspešno rabijo z največjim zaupanjem. A to tudi radi pravega vzroka, ker zaupnost izdelovatelja zasluži popolno zaupanje in čišlanje od strani številnih odjemalcev. Malo povišanje cen je sedanja potreba, da se ohrani zanesljiva vsebina izdelkov. Branilo smo se dolgo zoper druginjo na vseh številnih potrebščinah naših, a novi vojni davek nam je spodbil še zadnji steber in morali smo cene nekoliko povišati. Vsak prijatelj Trinerjevih lekov priznava brez ugovora, da v sedanjosti, ko moramo veliko več plačati za potrebščine, in tudi lekarja stane stvar več, ni bilo mogoče druginji v okom priti. Zato pa bo vrednost Trinerjevih lekov povrnila odjemalcem vse kar več plačajo za nje.

**TRINERJEVO AMERIŠKO ZDRAVILNO
GRENKO VINO**

torej ima tako zaupanje in vseh med svetom, ker učini, da bol zgubi svoje stališče. Izmed vseh bolezni jih je devetdeset odstotkov povzročenih in spopetih v žlodecu. Trinerjevo Zdravilno Grenko Vino očisti želodec in odstrani iz notranjščine drobovja vse nabrane nepotrebne in strupene snovi, ki so nekakšen brlog zlotvornih tvarin zavirajočih pravilno delovanje drobovja. Trinerjevi leki so prosti vsakovrstne nepotrebne mešanice in vsebujejo le potrebne zdravilne grenke koreninice ter krasno žareče rudeče vino. V zadevi zabasanosti, neprebavnosti, glavobola, pol-glavobola, nervoznosti, navadne slaboče, kakor tudi v žledčnih neprilikah, ki rade nadlegujejo ženske ob premembi žitja ali rudarje in druge delavce, ko delaje in vdihavajo plin, če rabite ta lek, boste našli v njem neprecenljivo vrednost. Dobite je v vseh lekarnah.

TRINERJEV LINIMENT

prodrere vselej v koren bolečine, zato pa je zlasti v slučaju protina, ali revmatizma, nevralgije, lumbago, otrpelosti gležnjev in drugih, najhitrejša in gotova pomoč. Jako je dober tudi v zadevah odrgnin in oteklin itd., tudi za drgnjenje živcev in za mazanje po kopanju nog. Dobite je v vseh lekarnah.

TRINERJEV ANTIPUTRIN

je izvrstno in prav prijetno zdravilo za navadno rabo znotraj. Posebno za izpiranje grla in ust; istotako za čiščenje ran, izpuščajev in drugih kožnih otvorov. Dobi se v vseh lekarnah.

Najnovejše nagrade so dobila Trinerjeva zdravila na mednarodnih razstavah: Gold Medal—San Francisco 1915, Grand Prix—Panama 1916.

JOSEPH TRINER

MANUFACTURING CHEMIST

1333-1343 South Ashland Ave.

Chicago, Ill.